

มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ต¹

Legal Measures against Misinformation and Disinformation on the Internet

รัตนวัชร ตาสอน²

Ratanawach Tarsorn

(Received: October 11, 2024, Revised: March 26, 2025, Accepted: April 11, 2025)

บทคัดย่อ

บทความ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันและความจำเป็นในการปรับปรุงหรือพัฒนามาตรการใหม่ เพื่อจัดการกับปัญหาข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนที่แพร่กระจายบนอินเทอร์เน็ต เนื่องจากข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนที่มีจำนวนมากและหลากหลายที่ไหลเวียนในระบบอินเทอร์เน็ตอาจมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์โดยตรงหรือผ่านระบบอัตโนมัติที่ถูกออกแบบมาให้ดูน่าเชื่อถือและยากที่จะแยกแยะจากข้อมูลจริง การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมอย่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 แล้ว แต่ในมาตรา 3 ยังไม่มีการนิยามคำว่า “ข้อมูลเท็จ” และ “ข้อมูลบิดเบือน” และตามมาตรา 14 เป็นข้อบัญญัติสำคัญที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจน ทำให้การตีความขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจทำให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม ที่ไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือน ทั้งของไทยและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันและบริบทของประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมและจัดการกับข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ต เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยของข้อมูล รวมทั้งคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, ข้อมูลอันเป็นเท็จ, ข้อมูลบิดเบือน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายการต่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² นิติกร, กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 111/5 หมู่ที่ 1 ตำบลปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120, rapin32341@gmail.com
Legal Officer, Department of Special Investigation, 111/5 Moo. 1, Pak Kred Sub-district. Pak Kred District, Nonthaburi 11120, rapin32341@gmail.com

Abstract

The article titled “Legal Measures against Misinformation and Disinformation on the Internet” aims to study existing legal measures and the necessity for improving or developing new measures to address the issue of misinformation and disinformation proliferating. Given the vast and varied sources of false and misleading information circulating on the Internet, which can originate from both direct human creation and automated systems often designed to appear credible and difficult to distinguish from genuine information, this study underscores the urgency of effective legal responses. This study reveals that the current legal measures, such as the Computer Crime Act B.E. 2550 (2007) and its amendment to the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017) but in Section 3 lack a clear definition of “Misinformation” and “Disinformation” while Section 14, which serves as a key provision outlining offenses related to the unlawful input of computer data into a computer system, remains ambiguous. This ambiguity results in interpretations heavily dependent on the discretion of officials, potentially leading to unfair enforcement that fails to comprehensively address the current issues. This study aims to comparatively analyze relevant laws addressing misinformation and disinformation in both Thailand and other countries, to establish a framework for appropriately updating and developing laws that align with the current conditions of Thai society and the international context. Therefore, it is essential to have appropriate and effective legal measures to control and manage false and misleading information on the internet to maintain the credibility and security of information, protect the rights and interests of internet users, and ensure that any actions

Keywords: Legal Measures, Misinformation, Disinformation

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“The first step is to establish that something is possible; then probability will occur.”
- Elon Musk (สิ่งแรกที่จะต้องทำ ก็คือว่า “การเชื่อ” ว่าสิ่งที่เรากำลังทำมันจะเป็นจริงได้ในสักวัน แล้วความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ก็จะตามมา) ในยุคดิจิทัลที่เรากำลังอยู่ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งและมีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตัดสินใจของผู้คนในทุก ๆ ด้านของชีวิตไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การทำงาน หรือการบริโภคข่าวสาร ข้อมูลที่ได้รับผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและมุมมองของผู้คนได้

อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง³ อย่างไรก็ตามการแพร่กระจายของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้มาพร้อมกับความถูกต้องเสมอไป ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนมักถูกเผยแพร่และกระจายไปในวงกว้างอย่างรวดเร็วเนื่องจากขาดการตรวจสอบและการกลั่นกรองจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ทำให้ผู้บริโภคข้อมูลอาจถูกหลอกลวงและเข้าใจผิดได้ง่าย ความเร็วและความง่ายตายในการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ยังเพิ่มโอกาสในการเกิดความสับสนและความไม่แน่นอนในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการการจัดการและการรับมืออย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพ จึงนับเป็นปัญหาที่รุนแรงและท้าทายความน่าเชื่อถือของข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลเหล่านี้อาจถูกสร้างขึ้นโดยจงใจหรือโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ผลกระทบที่ตามมาสามารถทำให้เกิดความเข้าใจผิด ความขัดแย้ง หรือแม้แต่ความเสียหายทางการเงินและสังคมได้⁴

สำหรับสภาพปัญหาที่ผู้เขียนได้ค้นพบ ปรากฏข้อกังวลที่น่าสนใจในเชิงสถิติที่เริ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ที่ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการคัดกรองข้อความจำนวนมหาศาลถึง 1,108,749,635 รายการ จากจำนวนดังกล่าวมีข้อความที่เข้าเกณฑ์การตรวจสอบ 52,242 รายการ และหลังจากการคัดกรองเบื้องต้น พบว่ามีเรื่องที่จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมจำนวน 26,630 เรื่อง เมื่อจำแนกตามหมวดหมู่ พบว่าเรื่องเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาลมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47 หรือ 12,499 เรื่อง ตามมาด้วยหมวดหมู่สุขภาพร้อยละ 42 หรือ 11,221 เรื่อง หมวดหมู่เศรษฐกิจร้อยละ 7 หรือ 1,804 เรื่อง และหมวดหมู่ภัยพิบัติร้อยละ 4 หรือ 1,106 เรื่อง ตามลำดับ จากการตรวจสอบทั้งหมด ได้พบว่ามีข่าวปลอมจำนวน 5,170 เรื่อง และข่าวบิดเบือนจำนวน 510 เรื่อง⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลและการต่อต้านการเผยแพร่ข่าวสารที่ไม่ถูกต้องในสังคมไทย

จากข้อมูลดังกล่าว ปัญหาที่เห็นได้ชัดคือการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนในสังคมออนไลน์ที่มีอยู่ในปริมาณมหาศาล การที่มีข้อความจำนวนมากที่ต้องได้รับการตรวจสอบนั้นชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการตรวจสอบและคัดกรองข้อมูลเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายและความเข้าใจผิดในสังคมอย่างรุนแรงการที่ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาลและสุขภาพมีจำนวนมากที่สุดแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการตัดสินใจของประชาชนและการดำเนินการของรัฐ นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงความต้องการในการเพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการรับมือกับปัญหานี้อย่างมีประสิทธิภาพ

³ Joseph Firth, John Torous, Brendon Stubbs, Josh A. Firth, Genevieve Z. Steiner, Lee Smith, Mario Alvarez-Jimenez, John Gleeson, Davy Vancampfort, Christopher J. Armitage, and Jerome Sarris, The “online brain”: how the Internet may be changing our cognition. *World Psychiatry*, 18 (2019), from <https://doi.org/10.1002/wps.20617>

⁴ Soroush Vosoughi, Deb Roy, and Sinan Aral, The spread of true and false news online. *Science*, 359 (2018), pp. 1146-1151, from <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>

⁵ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย, คู่มือการใช้งานสำหรับประชาชน 2567.

ประเด็นข้อกังวลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในเรื่องข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนนับเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง ซึ่งปัญหาสำคัญที่พบคือการขาดนิยามที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคำว่า “ข้อมูลเท็จ” และ “ข้อมูลบิดเบือน” ว่ามีนิยามเช่นไรซึ่งแม้มีข้อดีคือ เกิดความยืดหยุ่นในการตีความ แต่ก็มีข้อเสียคือ ส่งผลให้เกิดการตีความที่แตกต่างกันในหลายภาคส่วน ทั้งในแวดวงวิชาการ สื่อมวลชน และภาครัฐ การขาดนิยามที่ชัดเจนนี้นำมาสู่ความท้าทายในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลประเภทดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านช่องทางออนไลน์ ความไม่ชัดเจนนี้อาจส่งผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกโดยไม่ตั้งใจ

ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ถือเป็นกฎหมายสำคัญที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม มาตรา 3 ซึ่งเป็นส่วนที่กำหนดคำนิยามของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในพระราชบัญญัตินี้กลับไม่ได้บัญญัตินิยามของคำว่า “ข้อมูลเท็จ” หรือ “ข้อมูลบิดเบือน” ไว้อย่างชัดเจน การขาดนิยามที่ชัดเจน ในกฎหมายฉบับนี้ ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายและความไม่แน่นอนในการบังคับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจนำไปสู่การตีความที่กว้างเกินไปหรือแคบเกินไป ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้ ความคลุมเครือในการนิยามยังอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลในภาพรวมทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่สามารถแยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องกับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในระยะยาวอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การขาดนิยามที่ชัดเจนในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ยังขาดประเด็นการกำหนดอำนาจหน้าที่และการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ประการแรก การกำหนดอำนาจหน้าที่ที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีนิยามที่แน่ชัดของ “ข้อมูลเท็จ” และ “ข้อมูลบิดเบือน” ทำให้การกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างคลุมเครือ ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนว่าหน่วยงานใดมีอำนาจในการตรวจสอบ สืบสวน และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในกรณีใดบ้าง ซึ่งอาจเกิดการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือในทางตรงกันข้าม อาจเกิดช่องว่างที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง

ประการที่สอง การดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ความไม่ชัดเจนในนิยามและอำนาจหน้าที่นำไปสู่การดำเนินการที่ขาดประสิทธิภาพในหลายด้าน เช่น การสืบสวนสอบสวน เจ้าหน้าที่อาจประสบปัญหาในการระบุว่าข้อมูลใดเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมาย ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่ครอบคลุม การประสานงานระหว่างหน่วยงานความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่อาจทำให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานหรือการละเลยในบางกรณีการบังคับใช้กฎหมายการตีความที่แตกต่างกันอาจนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็น

มาตรฐานเดียวกันส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัย การขาดนิยามที่ชัดเจนทำให้การวางแผนยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนเป็นไปอย่างไม่มีทิศทางที่แน่นอน

ประการที่สาม การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการจัดการกับข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การแพร่กระจายของข่าวปลอมยังคงมีอยู่ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้กลับไม่เข้มงวดและไม่เป็นระบบความไม่เข้มงวดนี้อาจมาจากหลายปัจจัย เช่น การขาดทรัพยากรและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบและดำเนินคดี รวมถึงการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินการทางกฎหมายล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ความไม่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายยังส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีบทลงโทษที่ชัดเจนการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพต้องการการสร้างกลไกการติดตามและประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการเป็นไปตามที่กำหนด และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การจัดการกับข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและสามารถลดปริมาณข่าวปลอมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ควรร่วมมือกันในการกำหนดนิยามที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกันสำหรับคำว่า “ข้อมูลเท็จ” และ “ข้อมูลบิดเบือน” เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการตีความและนำไปสู่การกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.2 นิยามของข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ต

1.2.1 ข้อมูลเท็จ (Misinformation)

คำว่า “ข้อมูลเท็จ” (Misinformation) คือ ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้อง ไม่ได้มีเจตนาร้ายหรือมีจุดประสงค์เพื่อก่อให้เกิดความเสียหาย แต่เป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้องโดยไม่ตั้งใจ⁶ “ข้อมูลเท็จ” เป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ในหลายรูปแบบ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยลักษณะสำคัญของข้อมูลเท็จคือ เป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนไปจากความจริง แต่ไม่ได้มีเจตนาในการหลอกลวงหรือก่อให้เกิดความเสียหาย

ข้อมูลเท็จอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การรายงานหรือสื่อสารข้อมูลโดย ขาดการตรวจสอบที่รอบคอบ การเข้าใจผิดพลาดจากการรับรู้หรือการแปลความหมาย หรือแม้แต่ความเชื่อหรือทัศนคติที่คลาดเคลื่อนของผู้สื่อสาร

⁶ Canadian Centre for Cyber Security, *How to identify misinformation, disinformation, and malinformation* (ITSAP.00.300), from <https://www.cyber.gc.ca/en/guidance/how-identify-misinformation-disinformation-and-malinformation-itsap00300>

จากมุมมองทางสังคมวิทยา มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเชื่อและแบ่งปันข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม และอคติของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การแพร่กระจายของข้อมูลเท็จโดยไม่ตั้งใจได้ นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ทางจิตวิทยาบางประการ เช่น การเลือกรับรู้ข้อมูลที่สนับสนุนความคิดของตนเอง (Confirmation Bias) หรือการยึดติดกับความเชื่อเดิมแม้จะมีข้อมูลใหม่ขัดแย้ง ก็มีส่วนทำให้ข้อมูลเท็จยังคงแพร่หลายในสังคม⁷

ในด้านการสื่อสาร การใช้ภาษาที่คลุมเครือ การอ้างอิงที่ไม่ชัดเจน รวมถึงการขาดทักษะในการตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ล้วนเป็นปัจจัยที่อาจนำไปสู่การสื่อสารข้อมูลเท็จโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ดังนั้น เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณและส่งเสริมการตรวจสอบจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการไม่หลงเชื่อ และแบ่งปันข้อมูลที่ไม่มีหลักฐานหรือที่มาที่ชัดเจน

1.2.2 ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation)

ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) คือ ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดหรือเชื่อในข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ด้วยเจตนาที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อสร้างความเสียหายให้แก่บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่เป็นเป้าหมายการกระทำเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง รวมถึงชี้นำบุคคล องค์กร หรือประเทศไปในทิศทางที่ผิดพลาดจุดสำคัญที่ทำให้ข้อมูลบิดเบือนแตกต่างจากข้อมูลเท็จ คือ ข้อมูลบิดเบือนมีเจตนาร้ายที่ชัดเจนมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดผลเสียหายหรือบิดเบือนความเข้าใจของผู้รับสารการกระทำในลักษณะนี้ถือเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ การปล่อยข่าวปลอม หรือการสร้างบรรยากาศที่บิดเบือนจากความจริงซึ่งอาจเกิดขึ้นจากแรงจูงใจทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้แต่เพื่อสร้างความสับสนแก่สังคม ข้อมูลบิดเบือนจึงเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อความมั่นคงและความน่าเชื่อถือในสังคม เนื่องจากหากไม่มีการตรวจสอบหรือแก้ไขอย่างเหมาะสมอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดและส่งผลกระทบในวงกว้าง⁸

2. มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตของต่างประเทศ

2.1 กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์

บริบทของการออกกฎหมาย Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 (POFMA) ของสิงคโปร์มีความซับซ้อนและหลากหลาย สะท้อนถึงความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญในยุคดิจิทัล ด้วยอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สูงถึงร้อยละ 84 ในปี ค.ศ. 2018⁹ สิงคโปร์ตระหนักถึงความเสี่ยงจาก

⁷ Daniel M. T. Fessler, Anne C. Pisor, and Carlos David Navarrete, Negatively-Biased Credulity and the Cultural Evolution of Beliefs, *PLoS ONE*, 9 (2014), from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0095167>

⁸ Don Fallis, What Is Disinformation?, *Library Trends*, 63 (2015), pp. 401-426, <https://doi.org/10.1353/LIB.2015.0014>

⁹ Singapore Business Review, 4.83 Million Singaporeans Are Now Online, from <https://sbr.com.sg/information-technology/news/483-million-singaporeans-are-now-online>

การแพร่กระจายของข้อมูลเท็จอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ในอดีตกับเว็บไซต์อย่าง The Real Singapore ที่เผยแพร่ข่าวปลอมเพื่อสร้างความแตกแยกในสังคม ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นในการมีมาตรการรับมือความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาในสังคมสิงคโปร์ทำให้รัฐบาลกังวลว่าข่าวปลอมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ บริบทระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการแทรกแซงการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรป ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามจากภายนอกสำหรับในเรื่องกระบวนการร่างกฎหมาย ก็มีการผ่านการศึกษาอย่างรอบคอบและมีการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะและพิจารณาแนวทางของประเทศอื่น ๆ อย่างเยอรมนีและฝรั่งเศส¹⁰

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพยายามสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงและเสรีภาพในการแสดงออกโดยเน้นย้ำว่า POFMA ไม่ได้มีเจตนาจำกัดการวิจัยทางวิชาการหรือการแสดงความคิดเห็นที่สุจริต นอกจากนี้ ยังมีการริเริ่มมาตรการเสริมอื่น ๆ เช่น โครงการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อและการสร้างความไว้วางใจในสังคมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในการรับมือกับข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า POFMA เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมของสิงคโปร์ในการจัดการกับความท้าทายด้านข้อมูลข่าวสารในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ผลลัพธ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองจากข้อมูลเท็จและการหลอกลวงออนไลน์ (POFMA) ของสิงคโปร์ยังมีความสำคัญในมิติของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานและหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยสามารถขยายรายละเอียดในประเด็นด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. อำนาจและความชอบธรรมของการตัดสินใจ กฎหมาย POFMA ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลที่เผยแพร่ว่ามีความถูกต้องหรือไม่โดยที่ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลจากศาลหรือองค์กรอิสระ ซึ่งทำให้เกิดข้อถกเถียงว่าอำนาจดังกล่าวอาจขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) ในรัฐที่มีนิติรัฐ¹¹ รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกคำสั่งที่เรียกว่า Correction Directions หรือการสั่งให้แก้ไขข้อมูลบนแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบจากศาลในทันที¹²

การให้อำนาจเช่นนี้อาจขัดแย้งกับหลักการนิติรัฐที่กำหนดให้การใช้กฎหมายต้องมีความโปร่งใส ยุติธรรม และมีการถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหาร ตุลาการ และนิติบัญญัติ อำนาจของรัฐมนตรีที่ไม่ได้รับการตรวจสอบจากศาลในกระบวนการตัดสินใจนี้ อาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง อีกทั้งยังสร้างความไม่เท่าเทียมในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากกลุ่มหรือบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอาจถูกมองว่าเป็นเป้าหมายของกฎหมายนี้มากกว่ากลุ่มอื่น

¹⁰ Yasmeen Serhan, *Macron's War on Fake News*, from <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/01/macrons-war-on-fake-news/549788/>

¹¹ Jean-Jacques Laffont and Mathieu Meleu, Separation of powers and development, *Journal of Development Economics*, 64 (2001), pp. 129-145, from [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(00\)00127-9](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(00)00127-9)

¹² Kirsten Han, Big Brother's regional ripple effect: Singapore's recent "fake news" law which gives ministers the right to ban content they do not like, may encourage other regimes in south-east Asia to follow suit. *Index on Censorship*, 48 (2019), pp. 67-69, from <https://doi.org/10.1177/0306422019858296>

2. การยกเว้นและการอุทธรณ์ กฎหมาย POFMA ยังมีช่องโหว่ที่เกี่ยวข้องกับการยกเว้นตามดุลพินิจของรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีสามารถยกเว้นบุคคลหรือองค์กรบางแห่งจากการบังคับใช้กฎหมายได้ตามความเหมาะสม กลไกนี้อาจสร้างความเสี่ยงต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบ เนื่องจากไม่มีความโปร่งใสหรือกระบวนการตรวจสอบใด ๆ ที่ชัดเจน ทำให้รัฐมนตรีสามารถยกเว้นกลุ่มหรือองค์กรที่สนับสนุนรัฐบาลจากการปฏิบัติตามกฎหมายได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เท่าเทียมกัน และอาจนำไปสู่การใช้กฎหมายในลักษณะที่เลือกปฏิบัติ (Selective Enforcement)¹³

ในส่วนของการวิเคราะห์คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย POFMA นั้นผู้เขียนจะยกคำพิพากษาในกรณี The Online Citizen (TOC) v Attorney-General¹⁴ มาพิจารณา โดยมีข้อเท็จจริงแห่งคดีกล่าวคือ จากคำพิพากษา The Online Citizen (TOC) v Attorney-General จะเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองจากการบิดเบือนความจริงและการจัดการข้อมูลผิดพลาดทางออนไลน์ (POFMA) ในสิงคโปร์ ประเด็นหลักในคดีนี้คือคำสั่งให้แก้ไข (Correction Directions, CDs) ที่ออกตาม POFMA ละเมิดสิทธิเสรีภาพในการพูดที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 14 (1) (a) หรือไม่ โดย TOC อ้างว่าคำสั่งให้แก้ไขดังกล่าวละเมิดสิทธิของพวกเขาเนื่องจากบังคับให้พวกเขายอมรับว่าข้อมูลที่เผยแพร่บนแพลตฟอร์มของตนผิดพลาด ขณะที่อัยการสูงสุดแย้งว่าสิทธิเสรีภาพในการพูดไม่ครอบคลุมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาด และการจำกัดเสรีภาพในการพูดที่กำหนดโดย POFMA สอดคล้องกับเหตุผลในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา 14 (2) (a)

ศาลอุทธรณ์ได้นำกรอบการวิเคราะห์สามขั้นตอนมาใช้เพื่อประเมินว่าการออกคำสั่งในส่วนที่ 3 ของ POFMA จำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การจำกัดสิทธิ ศาลพิจารณาว่าการออกคำสั่งให้แก้ไขจำกัดสิทธิตามมาตรา 14 หรือไม่ โดยศาลตัดสินว่าการออกคำสั่งดังกล่าวไม่จำกัดสิทธิเสรีภาพในการพูดของผู้ทำคำแถลง เนื่องจากพวกเขายังคงสามารถเผยแพร่เนื้อหาพร้อมกับประกาศการแก้ไขได้

2. ความจำเป็นหรือความเหมาะสม หากกฎหมายจำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ศาลต้องพิจารณาต่อไปว่ารัฐสภาเห็นว่าการจำกัดนั้นจำเป็นหรือเหมาะสมเพื่อประโยชน์ของความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่ ศาลพบว่ารัฐสภาได้พิจารณาเรื่องนี้เมื่อออกกฎหมาย POFMA โดยมีการอภิปรายถึงความกังวลเรื่องการลดความเชื่อถือของรัฐบาลและสถาบันสาธารณะอื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์กับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ขั้นตอนสุดท้ายคือการหาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของ POFMA กับข้อยกเว้นของเสรีภาพในการพูดตามมาตรา 14 (2) (a) โดยศาลสรุปว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลในประโยชน์สาธารณะที่ POFMA พิจารณาและข้อยกเว้นความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งความชอบธรรมของกฎหมาย (Legality of the Law) ศาลยืนยันความชอบธรรมของ POFMA โดยพิจารณาว่ากฎหมายนี้มีความจำเป็นเพื่อปกป้องความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสังคม

¹³ Gary K. Y. Chan, ONLINE FALSEHOODS, CONSTITUTIONAL FREE SPEECH AND ITS LIMITS The Online Citizen v Attorney-General, *Singapore Journal of Legal Studies* (2022), from <https://law.nus.edu.sg/sjls/wp-content/uploads/sites/14/2024/07/2366-2022-sjls-mar-166.pdf>

¹⁴ The Online Citizen Pte Ltd v Attorney-General and another appeal and other matters [2021] SGCA 96

การพิจารณานี้สอดคล้องกับข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญของสิงคโปร์ ที่อนุญาตให้มีการจำกัดเสรีภาพเพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติและความสงบเรียบร้อยของสังคม การออกคำสั่งแก้ไขข้อมูลตาม POFMA เป็นการดำเนินการที่จำเป็นและเหมาะสมในบริบทของการป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่ความไว้วางใจของประชาชน ศาลระบุว่า การใช้ POFMA ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักการของกฎหมายปกครองและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

ศาลอุทธรณ์ได้ยืนยันความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ POFMA โดยเน้นว่าสิทธิเสรีภาพในการพูดได้รับการคุ้มครอง แต่ไม่ครอบคลุมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาด ศาลยังระบุว่าภาระการพิสูจน์หลักฐานอยู่ที่ผู้ทำคำแถลงในการพิสูจน์ความจริงของคำแถลง คำสั่งให้แก้ไขตามมาตรา 17(5) ของ POFMA ว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof)¹⁵ ในกรณีนี้สร้างความชัดเจนว่า ผู้ที่ได้รับคำสั่งให้แก้ไขข้อมูลต้องรับภาระในการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ตนเผยแพร่นั้นเป็นความจริง ไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลในการพิสูจน์ว่าข้อมูลเป็นเท็จ การตัดสินนี้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายปกครองที่ส่วนใหญ่ให้สิทธิการออกคำสั่งทางปกครองโดยถือว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐมีความชอบธรรมจนกว่าจะมีหลักฐานแย้งที่เพียงพอ การกำหนดภาระการพิสูจน์ให้ผู้เผยแพร่ข้อมูลรับผิดชอบนี้ช่วยป้องกันการใช้กระบวนการทางกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ และยังเป็นโอกาสในการนำคดีที่ไม่มีมูลความจริงเข้าสู่ศาล

กรณีนี้จึงเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการปรับสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพในการพูดและผลประโยชน์ของรัฐในการป้องกันการแพร่กระจายข้อมูลที่ผิดพลาด โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลซึ่งความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการป้องกันการบิดเบือนความจริงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ

2.2 กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายการบังคับใช้เครือข่าย หรือ The Network Enforcement Law (NetzDG) หรือชื่อในภาษาเยอรมันว่า Netzdurchsetzungsgesetz เป็นกฎหมายของประเทศเยอรมนีที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อสู้กับการแพร่กระจายเนื้อหาที่ผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ต กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่ที่ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์และมีผู้ใช้งานในเยอรมนีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหลายประการ ดังนี้

ในมาตรา 3 กำหนดไว้ว่า ผู้ให้บริการสื่อสารสังคมออนไลน์จะต้องนำออกไป หรือปิดกั้นการเข้าถึงซึ่งเนื้อหาอาจะละเมิดต่อกฎหมายอย่างชัดเจน (Manifestly Unlawful) บริษัทต้องจัดให้มีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบเนื้อหาที่ถูกร้องเรียนว่าเป็นเนื้อหาผิดกฎหมายหรือไม่ โดยต้องดำเนินการภายใน 24 ชั่วโมงหลังได้รับการร้องเรียน

ในมาตรา 1 กำหนดนิยามของ “เนื้อหาผิดกฎหมาย” ครอบคลุมถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปลุกระดมให้เกิดความรุนแรง การพาดพิงประมาท การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การลบหลู่เชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ เป็นต้น

สำหรับการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากขึ้นการควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือผิดกฎหมายจึงกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงอย่างกว้างขวาง ท่ามกลางปัญหา

¹⁵ Bruce L. Hay and Kathryn E. Spier, Burdens of Proof in Civil Litigation: An Economic Perspective. *The Journal of Legal Studies*, 26 (1997), pp. 413 - 431, from <https://doi.org/10.1086/468002>

การแพร่กระจายของข้อมูลที่เป็นอันตราย การยุยงให้เกิดความรุนแรง การหมิ่นประมาท และเนื้อหาที่อาจละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รัฐบาลเยอรมนีได้ตอบสนองต่อความท้าทายนี้ด้วย การออกกฎหมาย The Network Enforcement Law กระบวนการทางกฎหมายของ NetzDG ไม่ได้สร้างกฎหมายใหม่ในเรื่องของเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย แต่เป็นการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาที่มีอยู่แล้วในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งครอบคลุมถึงการยุยงให้เกิดความเกลียดชัง การหมิ่นประมาทศาสนา การเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคง และการกระทำอื่น ๆ ที่ขัดต่อกฎหมายเยอรมัน NetzDG จึงเป็นการตอบสนองต่อความท้าทายที่โลกออนไลน์เผชิญอยู่ในปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายในการป้องกันและควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมายและสร้างความไม่ปลอดภัยในสังคม¹⁶

1. การกำหนดเป้าหมายการบังคับใช้แพลตฟอร์มขนาดใหญ่ กฎหมาย NetzDG มุ่งเน้นไปที่แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียขนาดใหญ่ที่มีผู้ใช้งานมากกว่า 2 ล้านคนในประเทศเยอรมนี ซึ่งได้แก่แพลตฟอร์มอย่าง Facebook YouTube Twitter และแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลายทั่วโลก ในทางกฎหมาย การบังคับใช้ของ NetzDG ไม่ได้สร้างกฎหมายใหม่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย แต่เป้าหมายของกฎหมายคือการบังคับให้แพลตฟอร์มเหล่านี้ต้องมีระบบการรายงานเนื้อหาผิดกฎหมายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยผู้ใช้งานสามารถรายงานเนื้อหาที่พวกเขาเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ เมื่อมีการรายงานแพลตฟอร์มต้องดำเนินการตรวจสอบและลบเนื้อหาที่พบว่าผิดกฎหมายตามที่กฎหมายเยอรมันกำหนด เป้าหมายนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการจัดการเนื้อหาที่เป็นอันตรายและขัดต่อกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้ง¹⁷

2. ขั้นตอนการลบเนื้อหาที่ชัดเจน เมื่อแพลตฟอร์มได้รับการรายงานเกี่ยวกับเนื้อหาที่อาจขัดต่อกฎหมาย แพลตฟอร์มจะต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหานั้นทันที หากพบว่าเนื้อหานั้นขัดต่อกฎหมายอย่างชัดเจน เช่น เนื้อหาที่เข้าข่ายการยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือการใช้สัญลักษณ์ขององค์กรที่ผิดกฎหมาย แพลตฟอร์มจะต้องทำการลบเนื้อหานั้นภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาที่เป็นอันตรายจะไม่แพร่กระจายหรือมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

สำหรับกรณีที่เนื้อหายังไม่ชัดเจนหรือซับซ้อนมากขึ้น เช่น การหมิ่นประมาทหรือการใส่ร้าย แพลตฟอร์มอาจต้องการเวลาตรวจสอบเพิ่มเติม ในกรณีเหล่านี้ NetzDG อนุญาตให้แพลตฟอร์มใช้เวลาในการลบเนื้อหาภายใน 7 วัน ซึ่งการขยายเวลานี้ทำให้แพลตฟอร์มมีเวลามากพอที่จะตรวจสอบข้อมูลและป้องกันการลบเนื้อหาที่ไม่ควรถูกลบไปด้วย ความชัดเจนและความรวดเร็วในกระบวนการลบเนื้อหาทำให้ NetzDG เป็นหนึ่งในกฎหมายที่มีการกำหนดเวลาที่เข้มงวดเพื่อให้แพลตฟอร์มสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁸

3. การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง กฎหมาย NetzDG บังคับให้แพลตฟอร์มที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ต้องมีระบบตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หน้าที่ของแพลตฟอร์มไม่ได้จบเพียงแค่การลบ

¹⁶ Amélie Heldt, Reading between the lines and the numbers: an analysis of the first NetzDG reports. Internet Policy Rev., 8 (2019), from <https://doi.org/10.14763/2019.2.1398>

¹⁷ Robert Gorwa, Elections, Institutions, and the Regulatory Politics of Platform Governance: The Case of the German NetzDG. Telecommunications Policy, (2021), from <https://doi.org/10.1016/J.TELPOL.2021.102145>

¹⁸ Thomas Wischmeyer, What is illegal offline is also illegal online: the German Network Enforcement Act 2017, Social Science Research Network, (2020), from <https://doi.org/10.4337/9781788976688.00012>

เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย แต่ต้องมีการบันทึกและรายงานจำนวน การร้องเรียน ประเภทของเนื้อหาที่ได้รับการรายงาน และกระบวนการที่ใช้ในการจัดการกับคำร้องต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าแพลตฟอร์มทำหน้าที่ในการจัดการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ แพลตฟอร์มต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการตรวจสอบเนื้อหาที่ได้รับการร้องเรียน เจ้าหน้าที่เหล่านี้ต้องมีความเชี่ยวชาญในกฎหมายเยอรมันและสามารถตัดสินใจได้อย่างมั่นใจว่าควรลบเนื้อหาหรือไม่ ซึ่งการมีระบบตรวจสอบอย่างต่อเนื่องนี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้แพลตฟอร์มสามารถควบคุมคุณภาพในการจัดการเนื้อหา และป้องกันการลบเนื้อหาที่ไม่สมควรถูกลบออกไปโดยไม่จำเป็น¹⁹

4. บทลงโทษที่ชัดเจนและการบังคับใช้ที่เข้มงวด หนึ่งในสิ่งที่ทำให้กฎหมาย NetzDG มีความน่าสนใจคือบทลงโทษที่เข้มงวด แพลตฟอร์มที่ไม่สามารถจัดการเนื้อหาที่ผิดกฎหมายตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด อาจถูกปรับเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก ค่าปรับอาจสูงที่สุดถึง 50 ล้านยูโร ซึ่งเป็นจำนวนที่มากพอที่จะสร้างแรงจูงใจให้แพลตฟอร์มดำเนินการจัดการเนื้อหาอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม การตั้งค่าปรับที่สูงนี้ได้ก่อให้เกิดข้อกังวลว่าทำให้แพลตฟอร์มมีแรงจูงใจในการลบเนื้อหามากเกินไป (Over Blocking) เพราะแพลตฟอร์มอาจเลือกที่จะลบเนื้อหาทั้งหมดที่ถูกร้องเรียนโดยไม่ตรวจสอบอย่างละเอียด เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะต้องเสียค่าปรับ สิ่งนี้ทำให้เกิดข้อวิจารณ์ว่า NetzDG อาจทำให้แพลตฟอร์มลบเนื้อหาที่ไม่ควรถูกลบไปด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น²⁰

5. ความโปร่งใสในการจัดการเนื้อหา กฎหมาย NetzDG กำหนดให้แพลตฟอร์มต้องส่งรายงานความโปร่งใสทุก 6 เดือน รายงานนี้ต้องประกอบไปด้วยข้อมูลสำคัญ เช่น จำนวนคำร้องที่ได้รับ จำนวนเนื้อหาที่ถูกลบ และเหตุผลที่แพลตฟอร์มตัดสินใจลบเนื้อหานั้น ข้อกำหนดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินการของแพลตฟอร์ม และทำให้ผู้ใช้งานและหน่วยงานกำกับดูแลสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของแพลตฟอร์มได้ การที่แพลตฟอร์มต้องเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ยังช่วยให้ผู้ใช้งานเข้าใจถึงวิธีการที่แพลตฟอร์มจัดการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย และสร้างความเชื่อมั่นว่ากระบวนการจัดการเนื้อหานั้นเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรม ความโปร่งใสในการรายงานนี้ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดความขัดแย้งและความไม่พอใจจากผู้ใช้งานที่อาจรู้สึกว่าการลบเนื้อหาของพวกเขาถูกลบโดยไม่สมเหตุสมผล

6. การคุ้มครองสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ หนึ่งในข้อกำหนดสำคัญของ NetzDG คือ การที่ผู้ใช้งานสามารถยื่นอุทธรณ์ได้หากพวกเขารู้สึกว่าเนื้อหาของตนถูกลบอย่างไม่เป็นธรรม แพลตฟอร์มจะต้องมีระบบอุทธรณ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ใช้สามารถโต้แย้งได้ กฎหมายนี้กำหนดให้แพลตฟอร์มต้องตรวจสอบเนื้อหาที่ถูกลบใหม่ หากพบว่าเนื้อหานั้นไม่ขัดต่อกฎหมายผู้ใช้งานจะสามารถคืนเนื้อหานั้นกลับมาบนแพลตฟอร์มได้ กระบวนการอุทธรณ์นี้เป็นการปกป้องสิทธิของผู้ใช้งานและช่วยให้การลบเนื้อหานั้นเป็นไปอย่างยุติธรรมและ

¹⁹ Stefanie Duguay, Jean Burgess, and Nicolas Suzor, Queer women's experiences of patchwork platform governance on Tinder, Instagram, and Vine, *Convergence*, 26 (2) (2020), 237-252. <https://doi.org/10.1177/1354856518781530>

²⁰ Thomas Kasakowskij, Julia Fürst, Jan Fischer, and Kaja J. Fietkiewicz, Network enforcement as denunciation endorsement? A critical study on legal enforcement in social media, *Telematics Informatics*, 46 (2020), from <https://doi.org/10.1016/j.tele.2019.101317>

ถูกต้อง นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้ใช้งานมีความมั่นใจว่ากระบวนการลบเนื้อหาของแพลตฟอร์มไม่ได้กระทำโดยพลการ แต่มีการตรวจสอบและประเมินอย่างละเอียด

7. บทบาทของหน่วยงานกำกับดูแล หน่วยงานกำกับดูแลของรัฐบาลเยอรมนีมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการดำเนินการของแพลตฟอร์มตามกฎหมาย NetzDG หน่วยงานเหล่านี้จะทำหน้าที่ตรวจสอบว่าการลบเนื้อหาที่แพลตฟอร์มดำเนินการนั้นเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ และหากพบว่าแพลตฟอร์มไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หน่วยงานสามารถเรียกค่าปรับจากแพลตฟอร์มเหล่านั้นได้

นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐยังมีบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างแพลตฟอร์มออนไลน์และรัฐ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย NetzDG มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความร่วมมือนี้ยังครอบคลุมไปถึงการทำงานร่วมกันในด้านการวิจัยและพัฒนาแนวทางการจัดการเนื้อหาที่มีความละเอียดอ่อนมากขึ้นเพื่อลดผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น²¹

เมื่อทบทวนคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องนั้น คำพิพากษาเหล่านี้ไม่เพียงแต่เน้นถึงความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย NetzDG ในการปกป้องบุคคลจากเนื้อหาที่เป็นอันตราย แต่ยังเน้นถึงความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการกับเนื้อหาที่ผู้ใช้งานสร้างขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2022 ศาลปกครองโคโลญจน์ได้ตัดสินในคดีที่ Google และ Facebook ได้ร้องขอการคุ้มครองชั่วคราวจากการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมาย Network Enforcement Act (NetzDG) ของเยอรมัน คดีนี้มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “Germany: Administrative Court of Cologne Grants Google and Facebook Interim Relief”.²² ข้อเท็จจริงของคดีคือ Google และ Facebook ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในไอร์แลนด์ ได้ยื่นฟ้องรัฐบาลเยอรมนีผ่านสำนักงานยุติธรรมกลางเพื่อขอคุ้มครองชั่วคราวจากข้อกำหนดใหม่ในมาตรา 3a ของ NetzDG ข้อกำหนดดังกล่าวบังคับให้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีผู้ใช้งานมากกว่า 2 ล้านคนต้องลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น การข่มขู่ การยุยงให้เกิดการก่อการร้าย การเผยแพร่สื่อลามกเด็ก และการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มหัวรุนแรง และต้องส่งข้อมูลผู้ใช้ไปยังสำนักงานตำรวจอาญากลาง Federal Criminal Police Office Bundeskriminalamt (BKA) โดยไม่ต้องมีการร้องขอเฉพาะจากหน่วยงานของรัฐ

การวิเคราะห์คำพิพากษาและหลักกฎหมายการตัดสินของศาลปกครองโคโลญจน์ในคดีนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาหลักการของสหภาพยุโรปในการกำกับดูแลผู้ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ ศาลพบว่ามาตรา 3a ของ NetzDG ขัดกับหลักการ “ประเทศต้นทาง” (Country of Origin Principle) ตามคำสั่งการใช้อิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป (Directive 2000/31/EC) หลักการนี้กำหนดให้กฎหมายที่ใช้บังคับต่อผู้ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นกฎหมายของประเทศสมาชิกที่บริษัทตั้งอยู่ ไม่ใช่ประเทศที่ให้บริการ การตัดสินนี้ชี้ให้เห็นว่ากฎหมาย NetzDG ที่กำหนดให้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียส่งข้อมูลผู้ใช้ไปยังหน่วยงาน

²¹ Patrick Zurth, The German NetzDG as role model or cautionary tale? – Implications for the debate on social media liability. *SSRN Electronic Journal*, (2021), from <https://doi.org/10.2139/ssrn.3668804>

²² Jenny Gesley, Germany: Administrative Court of Cologne Grants Google and Facebook Interim Relief; Holds Network Enforcement Act Partially Violates EU Law, from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2022-03-30/germany-administrative-court-of-cologne-grants-google-and-facebook-interim-relief-holds-network-enforcement-act-partially-violates-eu-law/>

ของรัฐโดยไม่ต้องมีการร้องขอเป็นการขัดกับหลักการนี้ เนื่องจากเยอรมนีไม่ได้ปฏิบัติตามกระบวนการปรึกษาหารือและการแจ้งเตือนตามที่กำหนดในกฎหมายสหภาพยุโรป (E-commerce Directive)

ศาลยังพบว่าสำนักงานยุติธรรมกลางของเยอรมนีไม่มีความเป็นอิสระเพียงพอตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎหมายของสหภาพยุโรป โดยสำนักงานนี้ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงยุติธรรมกลาง ทำให้ไม่มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ศาลระบุว่าความเป็นอิสระของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดความยุติธรรมของกระบวนการ

การตัดสินใจของศาลนี้ไม่เพียงแต่ปกป้องสิทธิของ Google และ Facebook แต่ยังยืนยันถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายของสหภาพยุโรปในการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้งานและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย การตัดสินใจนี้ยังเน้นถึงความจำเป็นในการรักษาความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายระดับชาติและกฎหมายของสหภาพยุโรป ความขัดแย้งระหว่างกฎหมาย NetzDG และหลักการของสหภาพยุโรปแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการบังคับใช้กฎหมายกระทบต่อการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ในยุคดิจิทัล

สำหรับอีกตัวอย่างคำพิพากษา เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญกลาง ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 ศาลรัฐธรรมนูญกลางของเยอรมนีได้พิจารณาคดีที่นักการเมือง Renate Künast ร้องเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมบนโซเชียลมีเดีย คดีนี้มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “Germany: Federal Constitutional Court Rules on Social Media Infringement of Politicians’ Personality Rights”²³ ข้อเท็จจริงของคดีคือ Künast ได้ฟ้องร้องผู้ที่โพสต์ความคิดเห็นที่โซเชียลมีเดีย โดยศาลระดับล่างได้ตัดสินว่าความคิดเห็นบางส่วนไม่เป็นการดูถูกอย่างร้ายแรง ขณะที่ศาลอุทธรณ์ได้กลับคำตัดสินบางส่วนและระบุว่าความคิดเห็นบางส่วนเป็นการดูถูก

ในเรื่องการวิเคราะห์คำพิพากษาและหลักกฎหมาย ศาลรัฐธรรมนูญกลางของเยอรมนีได้เน้นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในขณะที่ยังคงรักษาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ศาลได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นการวิจารณ์นักการเมือง โดยพิจารณาจากความตั้งใจของความคิดเห็นนั้นว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการอภิปรายสาธารณะหรือเป็นเพียงการโจมตีบุคคลโดยตรง นอกจากนี้ ศาลยังระบุว่าการวิจารณ์ที่มีลักษณะเป็นการข่มเหงหรือการพาดพิงเกลียดชังต้องถูกจำกัด และต้องพิจารณาบริบทของข้อความนั้นด้วย

ศาลได้อ้างถึงหลักการในกฎหมายรัฐธรรมนูญของเยอรมนีและคำสั่งของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) โดยระบุว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมีความสำคัญมากเมื่อมีจุดประสงค์เพื่อมีส่วนร่วมในการอภิปรายสาธารณะ แต่จะถูกจำกัดเมื่อเป็นการโจมตีที่เป็นการส่วนบุคคลหรือการพาดพิงเกลียดชัง การตัดสินใจนี้ช่วยให้แนวทางแก่ศาลล่างในการประเมินกรณีที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและการรักษาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ การตัดสินใจนี้

²³ Jenny Gesley, Germany: Federal Constitutional Court Rules on Social Media Infringement of Politicians’ Personality Rights, from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2022-02-22/germany-federal-constitutional-court-rules-on-social-media-infringement-of-politicians-personality-rights/>

ยังสอดคล้องกับหลักกฎหมายของสหภาพยุโรปและกฎหมายรัฐธรรมนูญของเยอรมนีในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ข้อสรุปการตัดสินใจของศาลปกครองโคโลญจน์และศาลรัฐธรรมนูญกลางในคดีเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายของสหภาพยุโรปในการบังคับใช้กฎหมายระดับชาติที่มีผลกระทบต่อ การให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ศาลทั้งสองได้เน้นถึงความสำคัญของการรักษา ความสมดุลระหว่างการปกป้องสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในสังคมประชาธิปไตย การตัดสิน เหล่านี้ไม่เพียงแต่ปกป้องสิทธิของผู้ใช้และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย แต่ยังยืนยันถึงความสำคัญของความเป็นอิสระ ของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและไม่เป็นที่วิจารณ์ในด้านการควบคุมโดยรัฐบาล

2.3 กฎหมายของประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย

Federal Law Amending the Code of the Russian Federation on Administrative Offences ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม “กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางปกครองในเรื่องข่าวปลอม” ของรัสเซีย กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริงหรือบิดเบือนในสื่อออนไลน์ บทบัญญัติที่สำคัญของกฎหมายนี้รวมถึงการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความตื่นตระหนกในสังคมหรือ กระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน การฝ่าฝืนกฎหมายนี้จะถูกลงโทษอย่างเข้มงวด โดยมีทั้งค่าปรับและ โทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิด

มาตรา 207.1 และ 207.2 เป็นมาตราที่ถูกนำมาบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาของรัสเซีย ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมและปราบปรามการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ เกี่ยวกับสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าว

ในมาตรา 207.1 กล่าวถึงการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ (Dissemination of False Information of Public Importance) กำหนดความผิดสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลที่รู้ว่าเป็นเท็จ ซึ่งมีความสำคัญต่อสาธารณะ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน หรือต่อสภาพแวดล้อม หรือต่อทรัพย์สิน หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งและความวุ่นวายทางสังคม จะมีโทษปรับเงิน หรือโทษจำคุก ไม่เกิน 3 ปี รวมถึงข้อมูลเท็จเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐบาลใช้ในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ที่มีการบัญญัติไว้ว่า “การเผยแพร่ข้อมูลที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลเท็จเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งเป็นภัยต่อชีวิตหรือสุขภาพของพลเมืองหรือเกี่ยวกับมาตรการที่หน่วยงานของรัฐใช้เพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยของประชาชน และพื้นที่ หรือเกี่ยวกับการป้องกันภัยและการกำจัดผลกระทบจากเหตุฉุกเฉินทางธรรมชาติหรือเหตุฉุกเฉิน จากมนุษย์ มีโทษปรับจำนวนเงินตั้งแต่ 300,000 ถึง 700,000 รูเบิล หรือเทียบเท่าเงินเดือนหรือรายได้อื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดในระยะเวลา 1 ถึง 1.5 ปี หรือการบังคับใช้แรงงานเป็นระยะเวลาถึง 1 ปี หรือการจำคุก เป็นระยะเวลาถึง 3 ปี” และมาตรา 207.2 การเผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉิน (Dissemination of False Information About Emergency Situations) กำหนดความผิดสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลที่รู้ว่าเป็นเท็จเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉินที่เป็นภัยพิบัติธรรมชาติ ภัยทางเทคโนโลยี อุบัติเหตุ เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือโทษจำคุกสูงสุดถึง 10 ปี หากการกระทำ

ดังกล่าวส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ร้ายแรง ที่มีการบัญญัติไว้ว่า “การเผยแพร่ข้อมูลที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลเท็จซึ่งอ้างว่าเป็นข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อสาธารณชนซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของพลเมือง หรือก่อให้เกิดความวุ่นวายในที่สาธารณะหรือความไม่สงบในวงกว้าง หรือก่อให้เกิดการหยุดชะงักในการทำงานของระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ การขนส่งหรือสังคม บริการที่สำคัญ มีโทษปรับจำนวนเงินตั้งแต่ 700,000 ถึง 1,500,000 รูเบิล หรือเทียบเท่าเงินเดือนหรือรายได้อื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดในระยะเวลา 1 ถึง 1.5 ปี หรือการบังคับใช้แรงงานเป็นระยะเวลาถึง 3 ปี หรือการจำคุกเป็นระยะเวลาถึง 3 ปี”²⁴

การกำหนดความผิดทั้งสองมาตรานี้มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมไม่ให้มีการแพร่กระจายข้อมูลเท็จในสังคมที่อาจนำไปสู่ความหวาดกลัวและตื่นตระหนกจนเกิดเหตุการณ์รุนแรงตามมา เช่น การก่อกบฏ การก่อวินาศกรรม หรือความเสียหายต่อระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบในวงกว้างต่อสังคมและประเทศชาติ

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติใช้มาตรการทางอาญามาจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ข้อมูลของประชาชนในลักษณะนี้ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง นอกจากนี้ยังมีประเด็นถกเถียงว่ามาตรการทางอาญาดังกล่าวมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นเพียงใด

แม้รัฐบาลจะมีเจตนาที่ดีในการต้องการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่อาจส่งผลเสียหายต่อสังคม แต่การใช้มาตรการทางอาญาก็ต้องคำนึงถึงการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนมากเกินไป รวมถึงความชัดเจน เป็นธรรม และสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทบทวนแนวทางและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

สำหรับการอ้างอิงถึงมาตรา 13.15 ในประมวลกฎหมายว่าด้วยความผิดทางปกครองของรัสเซีย (Code of Administrative Offences of the Russian Federation) โดยเฉพาะในส่วนของวรรคเก้าและสิบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตามมาตรา 13.15 วรรคเก้า ระบุความผิดสำหรับการเผยแพร่ในสื่อมวลชนและเครือข่ายสารสนเทศโทรคมนาคม ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องซึ่งมีนัยสำคัญต่อสาธารณะ ภายใต้ผู้ใช้งานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งสร้างภัยคุกคามต่อการสร้างอันตรายต่อชีวิตและหรือสุขภาพของพลเมือง ทรัพย์สิน ภัยคุกคามต่อการฝ่าฝืนระเบียบสาธารณะและหรือความปลอดภัยสาธารณะอย่างรุนแรงหรือภัยคุกคามในการสร้างอุปสรรคหรือยุติการทำงานของสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ โครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งหรือสังคม สถาบันการเงิน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพลังงาน อุตสาหกรรมหรือการสื่อสาร

วรรคสิบ ระบุความผิดสำหรับการเผยแพร่ในสื่อมวลชนและเครือข่ายสารสนเทศโทรคมนาคม ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องซึ่งมีนัยสำคัญต่อสาธารณะ ภายใต้หน้ากากของข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งนำไปสู่การสร้างอุปสรรคต่อการทำงาน

²⁴ Committee to Protect Journalists, *UNDERSTANDING THE LAWS RELATING TO “FAKE NEWS” IN RUSSIA*, from <https://cpj.org/wp-content/uploads/2022/07/Guide-to-Understanding-the-Laws-Relating-to-Fake-News-in-Russia.pdf>

ของสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ โครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งหรือสังคม สถาบันการเงิน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพลังงาน อุตสาหกรรมหรือการสื่อสาร

ดังนั้น มาตราดังกล่าวจึงเป็นความผิดทางปกครองสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลเท็จในสื่อและอินเทอร์เน็ต ที่อาจสร้างอันตรายต่อสาธารณสุขหรือระบบสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ

การประเมินผลกระทบของกฎหมายนี้พบว่ามีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกคือการป้องกันประชาชนจากข้อมูลที่เป็นเท็จซึ่งอาจทำให้เกิดความตื่นตระหนกหรือความวุ่นวายในสังคม นอกจากนี้ยังช่วยปกป้องชื่อเสียงของบุคคลและองค์กรจากข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ด้านลบคือความเสี่ยงที่กฎหมายนี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามเสรีภาพในการแสดงออกและสื่ออิสระ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่อาจไม่เป็นธรรม โดยมีรายงานกรณีที่บุคคลถูกลงโทษอย่างไม่เหมาะสมเนื่องจากการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นข่าวปลอม²⁵

ในส่วนของคุณยพินิจของศาล ศาลในรัสเซียมีคุณยพินิจมากในการตีความและบังคับใช้กฎหมายข่าวปลอม ซึ่งนำไปสู่การบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม ขาดแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ถือว่าเป็นข่าวปลอมทำให้เกิดการตีความที่เป็นอัตวิสัย การใช้คุณยพินิจนี้ก่อให้เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นอิสระของศาลและความเป็นไปได้ในการใช้อำนาจตามกฎหมายในการทำร้ายฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองและเสียงวิจารณ์ การตรวจสอบและประเมินของศาลเป็นสิ่งสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้กฎหมายไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

สำหรับตัวอย่างคำพิพากษาที่น่าสนใจในการบังคับใช้กฎหมายข่าวปลอมอย่างในกรณีของ Maria Ponomarenko นักข่าวและนักกิจกรรมจากไซบีเรียถูกศาลเขต Leninsky ในเมือง Barnaul ตัดสินจำคุกเป็นเวลา 6 ปีในข้อหาเผยแพร่ข้อมูลที่ถูมองว่าเป็น “ข่าวปลอม” เกี่ยวกับการทิ้งระเบิดของรัสเซียในโรงละครที่เมือง Mariupol ประเทศยูเครน ซึ่งรัฐบาลรัสเซียปฏิเสธความรับผิดชอบ ต่อการโจมตีครั้งนี้ แม้ว่าจะมีพยานหลายรายยืนยันว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ศาลยังสั่งห้ามไม่ให้ Ponomarenko ทำงานด้านสื่อมวลชนเป็นเวลา 5 ปีหลังจากพ้นโทษ ในคำแถลงสุดท้ายของเธอ Ponomarenko กล่าวว่า เธอได้ให้คำแถลงสุดท้ายในศาล โดยกล่าวว่า “เพียงแค่เปิดรัฐธรรมนูญและอ่านก็พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของฉันได้” ซึ่งหมายความว่าเธอเชื่อว่าตามรัฐธรรมนูญของรัสเซียเธอมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและรายงานข่าวตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการกระทำของเธอไม่ควรถูกพิจารณาว่าผิดกฎหมาย นอกจากนี้ เธอยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “ไม่มีระบอบเผด็จการใดที่แข็งแกร่งเท่าก่อนที่จะล่มสลาย” ซึ่งเป็นการแสดงทัศนคติเชิงวิจารณ์ต่อการปกครองแบบเผด็จการ โดยเน้นว่าระบอบเผด็จการมักจะมีชีวิตที่เข้มแข็งและทรงพลังมากก่อนที่จะเกิดการล่มสลาย

²⁵ V. I. Balandin, About the basis and limits of criminalization of public spread of knowingly false information in the media and telecommunication networks, *Vestnik Yaroslavskogo Gosudarstvennogo Universiteta Im. P. G. Demidova. Seriya Gumanitarnye Nauki*, 15 (3) (2021), pp. 398, from <https://doi.org/10.18255/1996-5648-2021-3-398-407>

ซึ่งแสดงถึงความเชื่อของเธอว่าแม้ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ความเปลี่ยนแปลงและความยุติธรรมยังคงมีโอกาสเกิดขึ้นได้²⁶

กรณีเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าศาลรัสเซียมีบทบาทสำคัญในการตีความและบังคับใช้กฎหมายข่าวปลอม ซึ่งบางครั้งนำไปสู่การลงโทษที่หนักมากเพื่อควบคุมข้อมูลที่ถูกมองว่าเป็นการบิดเบือนและสร้างความเสียหายต่อรัฐ นักวิจารณ์มองว่ากฎหมายเหล่านี้ถูกใช้เพื่อปราบปรามเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ สร้างความกังวลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความเป็นอิสระของศาลในรัสเซีย

โดยสรุป กฎหมายข่าวปลอมของรัสเซียเป็นความพยายามในการจัดการกับปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลเท็จและปกป้องชื่อเสียงของบุคคลและองค์กร แต่หากมีการนำกฎหมายนี้มาปรับใช้ในประเทศไทยควรพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิมนุษยชนควรมีกฎการบังคับใช้ที่โปร่งใสและเป็นธรรม รวมถึงการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้กับประชาชน

3. หลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

3.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ในลักษณะที่ 5 ว่าด้วยละเมิดได้บัญญัติบทบัญญัติอันทรงคุณค่าเกี่ยวกับการกระทำละเมิดที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของบุคคลไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 420 และมาตรา 423 ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่งในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลใดกระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ อันเป็นการละเมิดต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอันชอบธรรมประการใดก็ตาม บุคคลผู้กระทำการดังกล่าวย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดนั้น และมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ดี มาตรา 420 เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่วางหลักความรับผิดทางละเมิดอันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลเป็นบทบัญญัติที่เป็นรากฐานสำคัญในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมและยังเป็นการวางหลักความรับผิดทางแพ่งที่มีความสำคัญในระบบกฎหมายไทย²⁷

ตามมาตรา 423 ได้บัญญัติว่า ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขา โดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้

²⁶ The Moscow Times, *Russia Jails Anti-War Journalist 6 Years for “Fake News.”*, from <https://www.themoscowtimes.com/2023/02/15/russia-jails-anti-war-journalist-6-years-for-fake-news-a80230>

²⁷ เดือนเด่น นาควรานุรักษ์, *สรุปหลักกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรรได้* (ฉบับพร้อมสอบ), (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2567), น. 16.

บทบัญญัติมาตรา 420 แสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลโดยครอบคลุมทั้งการกระทำที่เป็นการเจตนาและไม่เจตนา รวมถึงการประมาทเลินเล่อในการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการเผยแพร่ข้อมูล ในขณะที่มาตรา 423 เป็นบทบัญญัติเฉพาะที่มุ่งคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติคุณ และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของบุคคล โดยกำหนดความรับผิดสำหรับการกระทำละเมิดด้วยการกล่าวหรือเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น บทบัญญัตินี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล เนื่องจากครอบคลุมถึงการนำเข้าสู่ข้อมูลเท็จสู่ระบบคอมพิวเตอร์หรือการเผยแพร่ข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ต

3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ในบริบทของประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติที่สำคัญในการดำเนินการกับการกระทำดังกล่าว เพื่อป้องกันและลงโทษผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือบิดเบือนตาม ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 326 ถึงมาตรา 328 ดังนี้ มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏ ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท การเผยแพร่ข้อมูลเท็จบนอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นการกระจายเสียงหรือภาพที่ทำให้แพร่หลาย จึงมีโทษตามมาตรานี้²⁸

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 ได้วางรากฐานอันมั่นคงให้กับสังคมประชาธิปไตย ผ่านการรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ที่บุคคลทุกคนพึงได้รับการรับรองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การสื่อสาร และการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา ตลอดจนวิธีการอื่นใดทั้งในโลกกายภาพและในพื้นที่ดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและไม่ละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา การกระทำอันเป็นการนำเข้าสู่หรือเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จสู่ระบบคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอาจเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดลหุโทษในมาตรา 397 ที่กระทำด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการคุกคาม หรือทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการแรก ในกรณีที่การกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามอันเป็นการทำให้ผู้ถูกกล่าวถึงเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง อาจเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งมีโทษทางอาญาที่รุนแรงกว่า

²⁸ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2567), น. 285-300.

ประการที่สอง หากการกระทำนั้นเป็นเพียงการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จโดยทั่วไป โดยไม่ได้มุ่งหมายให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลใดโดยเฉพาะ อาจเข้าข่ายความผิดหลัทธิฐานเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จในมาตรา 397 ที่กระทำด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการคุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งมีโทษทางอาญาที่เบากว่า

ทั้งนี้ การพิจารณาความผิดในแต่ละกรณีจะคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญหลายประการ อาทิ เจตนาของผู้กระทำ ลักษณะและเนื้อหาของข้อมูลที่เผยแพร่ ขอบเขตการเผยแพร่ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นต่อบุคคลหรือสาธารณะ โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยโดยละเอียดเป็นรายกรณีไป เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในการพิจารณาคดี ศาลจะต้องวินิจฉัยโดยใช้มาตรฐานของวิญญูชน (Reasonable Person Standard) ในการประเมินว่าการกระทำนั้น “น่าจะ” ก่อให้เกิดผลเสียหายหรือไม่ โดยคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมในขณะที่มีการกระทำความผิด นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงลักษณะของข้อความที่ใส่ความ ช่องทางการเผยแพร่ และกลุ่มผู้รับสารด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของระบบกฎหมายในสังคมประชาธิปไตย²⁹

อนึ่ง แม้กฎหมายจะมุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล แต่ก็ต้องคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองดังกล่าวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น การตีความและบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้จึงต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังและรอบคอบเป็นพิเศษ

3.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายแรกของไทยที่กำหนดความผิดในการเผยแพร่ข้อมูลเท็จผ่านระบบคอมพิวเตอร์และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยมีเป้าหมายในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ต มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว

ในประเด็นเนื้อหาของการตีความ “ข้อมูลเท็จ” ของกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจนว่า “ข้อมูลเท็จ” และ “ข้อมูลบิดเบือน” หมายถึงอะไร ทำให้การตีความขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจทำให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม เช่น ข้อมูลที่ผิดพลาดอาจถูกตีความเป็นข้อมูลเท็จได้หากถูกมองว่าเป็นการเผยแพร่ข้อมูลที่มีเจตนาร้าย การบังคับใช้ในกรณีต่าง ๆ การตีความที่ไม่ชัดเจน อาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนและการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรมในแต่ละกรณี

²⁹ Jeffrey Johnson, *Reasonable Person Standard: Legal Definition & Examples*, from <https://www.forbes.com/advisor/legal/personal-injury/reasonable-person-standard/>

ตามมาตรา 14 เป็นข้อบัญญัติสำคัญที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ มาตรานี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และสิทธิของประชาชนจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยมีเนื้อหาสำคัญของมาตรา 14 คือกำหนดความผิดเกี่ยวกับการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ รวมถึงการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลที่ผิดกฎหมาย การบัญญัติความผิดในมาตรา 14 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล ประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศ โดยวรรคหนึ่งแบ่งออกเป็น 5 อนุมาตรา³⁰ ดังต่อไปนี้

1. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม หรือเป็นเท็จที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) การกระทำนี้ครอบคลุมถึงการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ถูกแก้ไขหรือปลอมเข้าสู่ระบบ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือประชาชน เช่น การปลอมแปลงข้อมูลเพื่อทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดและเกิดความเสียหายองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา 14 ประกอบด้วย 1. การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ 2. ข้อมูลที่นำเข้าเป็นข้อมูลปลอมหรือเท็จ และ 3. การกระทำความผิดดังกล่าวอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

2. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จที่อาจเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (2) ข้อมูลที่เป็นเท็จและอาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองหรือสังคม รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่สร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชน เช่น ข่าวลวงเกี่ยวกับการก่อการร้าย องค์ประกอบของความผิดประกอบด้วย 1. การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ และ 2. ข้อมูลที่นำเข้าเป็นข้อมูลเท็จการกระทำความผิดดังกล่าวอาจเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

3. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือการก่อการร้าย มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (3) ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือที่ใช้ในการก่อการร้าย เช่น ข้อมูลที่สนับสนุนการก่อการร้ายหรือเผยแพร่ข้อมูลลับทางทหาร องค์ประกอบของความผิดประกอบด้วย 1. การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ และ 2. ข้อมูลที่นำเข้าเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

4. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะลามกและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (4) ข้อมูลลามกที่เผยแพร่ในระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ เช่น การเผยแพร่ภาพหรือวิดีโอลามก องค์ประกอบของความผิดประกอบด้วย 1. การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ 2. ข้อมูลที่นำเข้าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะลามก และ 3. ข้อมูลนั้นประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้

³⁰ สราวุธ ปีติยาคัดดี, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560, (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2567), น. 11.

5. การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1), (2), (3) หรือ (4) มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (5) การกระทำความผิดครอบคลุมถึงการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลให้ผู้กระทำรู้ว่าเป็น ข้อมูลที่ผิดกฎหมายตามอนุมาตราต่าง ๆ ของมาตรา 14 วรรคหนึ่ง องค์ประกอบของความผิดประกอบด้วย 1. การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ 2. ผู้กระทำรู้ว่าเป็นข้อมูลที่เผยแพร่หรือส่งต่อเป็นข้อมูลที่ผิดกฎหมายตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1), (2), (3) หรือ (4)

เมื่อหากจะให้ความดีความและวิจารณ์มาตรา 14 ในแง่ของกฎหมาย มาตรา 14 มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมและกว้างขวาง ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการตีความและการบังคับใช้ การตีความอย่างกว้างขวางอาจนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ การจำกัดเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ อาจถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน การบังคับใช้มาตรา 14 ต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นธรรมเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเสรีภาพของสื่อมวลชน

จากภาพรวมในความสำคัญของปัญหาชี้ให้เห็นว่าปัญหามุ่งไปในมาตรา 14 ร่วมด้วย ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขเพื่อลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการระบุขอบเขตของการกระทำความผิดให้ชัดเจนขึ้นเพื่อลดความไม่แน่นอนในการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับประเด็นเรื่องการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การปรับปรุงกฎหมายควรคำนึงถึงการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนด้วย แต่อาจมีการเพิ่มข้อยกเว้นหรือการระบุชัดเจนว่าการวิพากษ์วิจารณ์ที่สุจริตหรือการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะจะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นความผิด ในส่วนของกระบวนการยุติธรรม การดำเนินคดีตามมาตรา 14 ควรมีความโปร่งใสและยุติธรรมการพิสูจน์ความผิดควรอาศัยหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอ รวมถึงการให้สิทธิในการป้องกันตัวอย่างเต็มที่แก่ผู้ถูกกล่าวหา การปรับปรุงกฎหมายควรมีมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด โดยการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม และการสร้างความรับผิดชอบในการเผยแพร่ข้อมูลซึ่งการปรับปรุงมาตรา 14 ควรเน้นการสร้างควมรับผิดชอบในการเผยแพร่ข้อมูล โดยเฉพาะสื่อมวลชนและผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ การกำหนดมาตรฐานและแนวทางในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนเผยแพร่จะช่วยลดการแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นเท็จ

อย่างไรก็ดี จากความเห็นดังกล่าวทำให้เห็นถึงข้อติดขัดในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ว่าหากจะให้มีการดำเนินการเฉพาะเจาะจงไปในเรื่องการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตนั้นอาจกระทบถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในประเด็นอื่นในบทบัญญัติที่มีบทบาทสำคัญในการปกป้องความมั่นคงของชาติและสิทธิของประชาชนจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ การบังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นธรรม เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเสรีภาพของสื่อมวลชน

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในท้ายที่สุด เมื่อพิจารณาถึงความซับซ้อนและพลวัตของภัยคุกคามจากข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนในยุคดิจิทัล เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกรอบกฎหมายให้ทันสมัยและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การออกกฎหมายใหม่ที่มุ่งเน้นเฉพาะการจัดการกับปัญหานี้จะเป็นก้าวสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางข้อมูลของประเทศ โดยกฎหมายดังกล่าวควรครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อาทิ การกำหนดนิยามที่ชัดเจนของข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือน การสร้างกลไกการตรวจสอบและรายงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ กฎหมายใหม่ควรให้อำนาจแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเชิงรุกเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลที่เป็นอันตราย พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อสู้กับปัญหานี้

สำหรับการออกกฎหมายใหม่ผู้เขียนเสนอให้มีข้อกำหนดทางกฎหมายโดยยืมมาจากการพิจารณากฎหมายของต่างประเทศที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นและการปิดช่องว่าง ในประเด็นเรื่องการจำกัดเสรีภาพ ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ 9 ประการที่ครอบคลุมอันควรจะเป็นมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยดังต่อไปนี้

1. ในกฎหมายฉบับใหม่ต้องกำหนดนิยาม โดยเสนอในเรื่องของการนิยาม คำว่า “ข้อมูลอันเป็นเท็จ” หมายถึง ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้อง ไม่ได้มีเจตนาร้ายหรือมีจุดประสงค์เพื่อก่อให้เกิดความเสียหาย แต่เป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้องโดยไม่ตั้งใจ คำว่า “ข้อมูลอันบิดเบือน” หมายถึง ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดหรือเชื่อในข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ด้วยเจตนาที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อสร้างความเสียหายให้แก่บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่เป็นเป้าหมายการกระทำเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง รวมถึงขึ้นาบุคคล องค์กร หรือประเทศไปในทิศทางที่ผิดพลาด และบทลงโทษผู้เขียนเสนออัตราโทษตามฐานความผิด ในเรื่อง “ข้อมูลอันเป็นเท็จ” ในกรณีที่ไม่มีการแก้ไขตามการแจ้งเตือนหรือมีการแก้ไขข้อมูลตามการแจ้งเตือนแล้วแต่ยังมีความเป็นเท็จอยู่ ควรกำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี โทษปรับ ไม่เกิน 500,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยองค์ประกอบต้องข้อมูลเป็นเท็จโดยแท้จริง มีการพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลไม่ตรงกับข้อเท็จจริงซึ่งมีผลกระทบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ประชาชน สร้างความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กร ไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีหลักฐานบ่งชี้ว่าผู้เผยแพร่มีเจตนาร้าย สำหรับฐานความผิด ในเรื่อง “ข้อมูลอันบิดเบือน” โดยมีองค์ประกอบความผิดที่ข้อมูลมีพื้นฐานมาจากข้อเท็จจริงบางส่วน แต่ถูกบิดเบือนเพื่อเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญ ซึ่งมีผลกระทบ ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ผู้เผยแพร่มีเจตนาชัดเจนที่จะบิดเบือนข้อมูลเพื่อสร้างผลกระทบ ในกรณีที่มีการแจ้งเตือนให้ลบข้อมูลดังกล่าวแล้ว ควรกำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี โทษปรับ ไม่เกิน 2,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ต้องจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะทำงานเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเท็จและบิดเบือน

3. การบังคับให้ “ติดฉลากข้อมูล” ข้อเสนอแนะกฎหมายมุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) สามารถสร้างเนื้อหาปลอมที่เหมือนจริงได้อย่างแนบเนียน กฎหมายจะกำหนดประเภทของเนื้อหาที่ต้องติดฉลากซึ่งรวมถึงภาพ วิดีโอ และเสียงที่สร้างหรือตัดต่อด้วย AI รวมถึงเนื้อหาที่ผ่านการแก้ไขอย่างมีนัยสำคัญ รูปแบบของฉลากจะต้องออกแบบให้เห็นได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยอาจใช้สัญลักษณ์หรือข้อความที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4. ต้องมีการกำหนดความรับผิดชอบของตัวกลาง ซึ่งกำหนดให้แพลตฟอร์มมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้งาน รวมถึงการปกป้องจากข้อมูลเท็จที่เป็นอันตราย

5. มาตรการจำกัดการเข้าถึงระบบสารสนเทศและแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือบิดเบือน และระงับการใช้งานอินเทอร์เน็ตชั่วคราวสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีพฤติกรรมร้ายแรงและก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง

6. มาตรการเชิงการแก้ไขและการฟื้นฟูสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือบิดเบือนความจริง ส่งเสริมการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิด อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมในภาพรวม

7. ต้องมีการบรรจุหลักสูตรการศึกษา เพื่อเพิ่มความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ในโรงเรียนทุกระดับ

8. การพัฒนาและใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการตรวจจับข้อมูลเท็จและบิดเบือนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน การสร้างระบบตรวจสอบอัตโนมัติที่แจ้งเตือนเมื่อพบข้อมูลที่น่าสงสัย การทำงานร่วมกับแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนามาตรการในการตรวจจับและลบข้อมูลเท็จอย่างรวดเร็ว การพัฒนาฟีเจอร์แจ้งเตือนที่สนับสนุนให้แพลตฟอร์มออนไลน์พัฒนาฟีเจอร์ที่แจ้งเตือนผู้ใช้เมื่อพบข้อมูลที่เป็นเท็จหรือบิดเบือน

9. ต้องมีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการตรวจจับและจัดการกับข้อมูลเท็จ

การมีกฎหมายเฉพาะจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบข้อมูลข่าวสารของประเทศปกป้องประชาชนจากผลกระทบของข้อมูลที่เป็นอันตราย และในขณะเดียวกันก็รักษาไว้ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกอย่างสมดุล

ด้วยการดำเนินการเชิงรุกในการออกกฎหมายใหม่นี้ ประเทศไทยจะสามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงในยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนในประเทศไทยยังคงมีความท้าทายและต้องการการปรับปรุงเพิ่มเติม เนื่องจากปัญหาข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนบนอินเทอร์เน็ตนั้นมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจไม่สามารถครอบคลุมและตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างเพียงพอ

ในบทสรุปนี้ การบังคับใช้กฎหมายในกรณีข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายใหม่ และการปรับปรุงในหลายด้าน ด้านหนึ่งที่สำคัญคือการกำหนดค่านิยมเฉพาะของคำว่าข้อมูลอันเป็นเท็จและข้อมูลบิดเบือนตามที่ได้กล่าวไว้ในประการแรกที่เกี่ยวข้องกันเพื่อหลีกเลี่ยงการตีความกฎหมายอย่างเกินขอบเขตและสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป อีกทั้งนี้ยังควรมีกระบวนการกำหนดมาตรฐานในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่เป็นจริงจากข้อมูลที่เป็นเท็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการปัญหาข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือนก็เป็นสิ่งที่ควรพิจารณา เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่มีความเป็นสากลการมีความร่วมมือระหว่างประเทศจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประการต่อมา การออกกฎหมายใหม่ควรมีการให้จัดตั้งหน่วยงานกลางเฉพาะทางเพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายและการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพก็เป็นข้อเสนอที่สำคัญ หน่วยงานนี้จะมียุทธศาสตร์ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือน ยิ่งไปกว่านั้นการส่งเสริมความรู้และการสร้างความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อและข้อมูลก็เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลที่ต้องการจากข้อมูลที่เป็นเท็จหรือบิดเบือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลและการใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจะช่วยลดความเสี่ยงจากการได้รับข้อมูลที่เป็นเท็จและบิดเบือน

เพื่อจัดการกับปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลเท็จและบิดเบือนอย่างเหมาะสมด้วยการออกกฎหมายใหม่ มาตรการดังกล่าวต้องสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการควบคุมข้อมูลที่ผิดพลาด โดยกฎหมายควรมีบทลงโทษที่เหมาะสมและรุนแรงเพียงพอตามที่กล่าวไว้ในประการที่ 1 สำหรับผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อบุคคล องค์กร หรือสังคมโดยรวมและในบริบทของผู้บังคับใช้กฎหมายควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเคร่งครัดเพื่อสร้างบรรทัดฐานและกลไกการควบคุมดูแลที่มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งกำหนดหน่วยงานหรือคณะกรรมการเฉพาะทำหน้าที่ตรวจสอบ ประเมิน และดำเนินการกับข้อมูลอันเป็นเท็จและบิดเบือนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามข้อควรระวังในการใช้กฎหมายที่เสนอให้ออกใหม่นี้การใช้กฎหมายควบคุมข่าวปลอมควรคำนึงถึงหลักการและมาตรฐานทางกฎหมายที่จำเป็นเพื่อลดความเสี่ยงต่อการใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมือง กฎหมายควรมีลักษณะดังนี้

1. ความโปร่งใสในการบังคับใช้ (Transparency in Enforcement) กระบวนการตัดสินใจว่าเนื้อหาใดเป็นข้อมูลเท็จควรมีความโปร่งใสและอยู่ภายใต้การตรวจสอบที่เป็นกลางจากฝ่ายตุลาการหรือองค์กรอิสระ การให้ดุลพินิจแก่รัฐมนตรีในการตัดสินข้อมูลเท็จโดยไม่มีการตรวจสอบอาจนำไปสู่การใช้อำนาจเกินควรและละเมิดสิทธิของประชาชน ดังนั้น ควรมีกฎตรวจสอบเพื่อคานอำนาจในการออกคำสั่งและให้ความคุ้มครองที่เหมาะสมแก่ผู้เผยแพร่ข้อมูล

2. การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Protection of Free Speech) กฎหมายที่ออกมาควบคุมข่าวปลอมควรคำนึงถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและควรมีการแยกแยะ อย่างชัดเจนระหว่างข้อมูลที่มีเจตนาร้ายกับข้อมูลที่อาจมีความคลาดเคลื่อนทางข้อเท็จจริงโดยไม่ได้ตั้งใจ การลงโทษหรือการควบคุมข้อมูลควรมุ่งเน้นไปที่การบิดเบือนข้อมูลที่เป็นอันตรายอย่างแท้จริงเท่านั้น ไม่ควรนำกฎหมายมาใช้เพื่อปิดปากการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยสื่ออิสระ

3. การพิจารณาความจำเป็นและความสมเหตุสมผล (Necessity and Proportionality) ตามหลักการสากลในกฎหมายสิทธิมนุษยชน การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องดำเนินการภายใต้หลักความจำเป็นและความสมเหตุสมผล การออกคำสั่งให้แก้ไขหรือลบเนื้อหาควรพิจารณาตามความรุนแรงของข้อมูลเท็จและผลกระทบต่อสาธารณะ การใช้มาตรการที่เหมาะสมและสมดุลจะช่วยลดความเสี่ยงในการใช้อำนาจที่เกินควร

บรรณานุกรม

- คณพล จันทน์หอม. (2567). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- เดือนเด่น นาคสีหราช. (2567). *สรุปหลักกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ (ฉบับพร้อมสอบ)*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- สราวุธ ปิตียาศักดิ์. (2567). *คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย, *คู่มือการใช้งานสำหรับประชาชน 2567*.
- Balandin, V. I. (2021). About the basis and limits of criminalization of public spread of knowingly false information in the media and telecommunication networks. *Vestnik Yaroslavskogo Gosudarstvennogo Universiteta Im. P. G. Demidova. Seriya Gumanitarnye Nauki*, 15 (3). from <https://doi.org/10.18255/1996-5648-2021-3-398-407>
- Canadian Centre for Cyber Security. (2022). How to Identify Misinformation, Disinformation, and Malinformation (ITSAP.00.300). from <https://www.cyber.gc.ca/en/guidance/how-identify-misinformation-disinformation-and-malinformation-itsap00300>
- Chan, Gary K. Y. (2022). ONLINE FALSEHOODS, CONSTITUTIONAL FREE SPEECH AND ITS LIMITS The Online Citizen v Attorney-General, *Singapore Journal of Legal Studies*. from <https://law.nus.edu.sg/sjls/wp-content/uploads/sites/14/2024/07/2366-2022-sjls-mar-166.pdf>
- Committee to Protect Journalists. (2022). UNDERSTANDING THE LAWS RELATING TO “FAKE NEWS” IN RUSSIA. from <https://cpj.org/wp-content/uploads/2022/07/Guide-to-Understanding-the-Laws-Relating-to-Fake-News-in-Russia.pdf>

- Duguay, Stefanie, Burgess, Jean, and Suzor, Nicolas. (2020). Queer women's experiences of patchwork platform governance on Tinder, Instagram, and Vine. *Convergence*, 26 (2), from <https://doi.org/10.1177/1354856518781530>
- Fallis, Don. (2015). What Is Disinformation?. *Library Trends*, 63. from <https://doi.org/10.1353/LIB.2015.0014>
- Fessler, Daniel M. T., Pisor, Anne C., and Navarrete, Carlos David. (2014). Negatively-Biased credulity and the cultural evolution of beliefs. *PLoS ONE*, 9. from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0095167>
- Firth, Joseph, Torous, John, Stubbs, Brendon, Firth, Josh A., Steiner, Genevieve Z., Smith, Lee, Alvarez-Jimenez, Mario, Gleeson, John, Vancampfort, Davy, Armitage, C., and Sarris, Jerome (2019). The “online brain”: how the Internet may be changing our cognition. *World Psychiatry*, 18. from <https://doi.org/10.1002/wps.20617>
- Gesley, Jenny. (2022). Germany: Administrative Court of Cologne Grants Google and Facebook Interim Relief; Holds Network Enforcement Act Partially Violates EU Law. from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2022-03-30/germany-administrative-court-of-cologne-grants-google-and-facebook-interim-relief-holds-network-enforcement-act-partially-violates-eu-law/>
- Gesley, Jenny. (2022). Germany: Federal Constitutional Court Rules on Social Media Infringement of Politicians' Personality Rights. from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2022-02-22/germany-federal-constitutional-court-rules-on-social-media-infringement-of-politicians-personality-rights/>
- Gorwa, Robert. (2021). Elections, Institutions, and the Regulatory Politics of Platform Governance: The Case of the German NetzDG. *Telecommunications Policy*. from <https://doi.org/10.1016/J.TELPOL.2021.102145>
- Han, Kirsten. (2019). Big Brother's regional ripple effect: Singapore's recent “fake news” law which gives ministers the right to ban content they do not like, may encourage other regimes in south-east Asia to follow suit. *Index on Censorship*, 48. from <https://doi.org/10.1177/0306422019858296>
- Hay, Bruce L., and Spier, Kathryn E. (1997). Burdens of proof in civil litigation: An economic perspective. *The Journal of Legal Studies*, 26. from <https://doi.org/10.1086/468002>
- Heldt, Amélie. (2019). Reading between the lines and the numbers: an analysis of the first NetzDG reports. *Internet Policy Rev.*, 8. from <https://doi.org/10.14763/2019.2.1398>
- Johnson, Jeffrey. (2022). Reasonable Person Standard: Legal Definition & Examples. from <https://www.forbes.com/advisor/legal/personal-injury/reasonable-person-standard/>

- Kasakowskij, Thomas, Fürst, J., Fischer, Julia, and Fietkiewicz, Kaja J. (2020). Network enforcement as denunciation endorsement? A critical study on legal enforcement in social media. *Telematics Informatics*, 46. from <https://doi.org/10.1016/j.tele.2019.101317>
- Laffont, Jean-Jacques, and Meleu, Mathieu. (2001). Separation of powers and development. *Journal of Development Economics*, 64. from [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(00\)00127-9](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(00)00127-9)
- Serhan, Yasmeen. (2018). Macron's War on Fake News. from <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/01/macrons-war-on-fake-news/549788/>
- Singapore Business Review. (2019). 4.83 Million Singaporeans Are Now Online. Singapore Business Review. from <https://sbr.com.sg/information-technology/news/483-million-singaporeans-are-now-online>
- The Moscow Times. (2023). Russia Jails Anti-War Journalist 6 Years for "Fake News.". from <https://www.themoscowtimes.com/2023/02/15/russia-jails-anti-war-journalist-6-years-for-fake-news-a80230>
- The Online Citizen Pte Ltd v Attorney-General and another appeal and other matters [2021] SGCA 96
- Vosoughi, Soroush, Roy, Deb, and Aral, Sinan. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359. from <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>
- Wischmeyer, Thomas. (2020). What is illegal offline is also illegal online: the German Network Enforcement Act 2017. *Social Science Research Network*. from <https://doi.org/10.4337/9781788976688.00012>
- Zurth, Patrick. (2021). The German NetzDG as Role Model or Cautionary Tale? – Implications for the Debate on Social Media Liability. *SSRN Electronic Journal*. from <https://doi.org/10.2139/ssrn.3668804>